

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 írt — kr.
félfévre . . . 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Az új zsinati munkálatok érdekében. (Láng Adolf.) — Protestans huzavona. — A protestans énekköltészet multjából. (Krupec István.)
Divatos orgonisták. — Belföld — Külföld. — Vegyesek. — Hirdetés.

Az új zsinati munkálatok érdekében. *)

Sajtó alól kikerülvén az 1886. évi egyetemes gyűlés jegyzőkönyve, módunkban áll annak 46. és 47. pontjai közlése mellett hangoztatnunk, hogy: Munkára fel!

46-ik pont. „A múlt évi jegyzőkönyv 50-ik pontjánál, mely alatt az egyetemes gyűlés, hozzájárulván a zsinati bizottság véleményéhez, kijelenté, hogy a zsinat egybehívását sürgősnek nem tekinti s a dunántúli kerület újabban sürgetvén annak megtartását, a többi egyházkerületek nyilatkozatra hivatnak fel, — a dunáninneni kerület ismét azt jelenti, hogy a zsinat egybehívását sürgősnek nem tekinti, ellenben a bányai kerület oda nyilatkozik, hogy a zsinati bizottság egészítették ki és utasították a zsinati munkálatok előkészítésére; a tiszai kerület a kérdést újabban nem tárgyalta ugyan, de püspöke kijelenti, hogy hozzájárul a bányai kerület nyilatkozatához.

Tekintettel arra, hogy a kerületek többsége ezek szerint a zsinat előkészítése mellett nyilatkozott, miután az egyetemes felügyelő annak szükségére hívta fel a figyelmet, hogy a zsinat munkaköre már eleve körvonaloztassék és tekintettel az egész egyházi szervezet szabályozásának mind az anyag nagy terjedelme, mind az előmunkálatokkal járó nagy költségek által okozott nehézségeire, lehetőleg szűk korlátok közé szoríttassék:

az egyetemes gyűlés a zsinat megtartásának eszméjét az egyet. felügyelő által kifejtettek értelmében magáévá teszi, a zsinati bizottságot újonnan megalakítja és az újonnan választott bizottságot a zsinati

*) A szerzőnek sem kiindulását, sem felfogását, sem a munkatervre adott javaslatát nem osztom, mit adandó alkalommal kifejteni kötelességemnek ismerek; mindamellett cikkét a tárgyhoz való szólás előidézése végett közlöm.
Szerkesztő.

munkálatok megtételével azon utasítás mellett bízva meg, hogy figyelembe véve az egyházkerületek már meglévő szervezeti rendszereit, csak az egyházkerületek és az egyetemes gyűlés hatáskörére és szervezétére vonatkozó szabályzatnak, mint a zsinat előre meghatározott tanácskozási tárgyának, tervezetét dolgozza ki.“

47-ik pont. „Az előbbi pontban foglalt határozat folytán a zsinati bizottság, az egyházkerületek ajánlatai alapján, következőleg alakított meg:

Elnöke: az egyetemes felügyelő; hivatalból tagjai: az egyházkerületek elnökségei, kik az egyetemes felügyelőt akadályoztatása esetén helyettesítik, — továbbá az egyetemes gyűlés jegyzői kara; választott tagjai: Baltik Frigyes, Breznyik János, Dohnány Lajos, Doleschall Sándor, Farbaky József, Földváry Mihály, Gyurácz Ferencz, Hámos László, Hörk József, Horváth Sándor (budapesti), Hunfalvy Pál, Láng Adolf, Leska János, Ostffy Pál, Poszvék Sándor, báró Prónay Gábor, Samarjay Károly, Schmidt Gyula, Tatay Sámuel, Trsztyénszky Ferencz, Zelenka Pál és Zsilinszky Mihály. A bizottság al-elnökévé Földváry Mihály választott meg.

E pontok szerint adva van az előmunkálati tárgy, kiszemelve az egyének, kik mint új zsinati bizottság, végezzék ezen előmunkálatot.

Az egyetemes gyűlés méltóságából foly, hogy határozatának komolyan kívánjon érvényesítést szerezni.

Szerintiünk ezen érvényesítésnek egymásutánja e következő:

1) A zsinati bizottság mielőbb hivassék össze Budapestre oly végből, hogy az önnön kebeléből válasszon szűkebb bizottságot és megbízza ezt a kitűzött tervezetnek 1887. szeptember végéig elkészítésével.

2) Ezen tervezet, az egyetemes gyűlést megelőző valamelyik napon, terjesztessék az összes zsinati bizottság elé s ily felülvizsgálat után mutattassék az be

az egyetemes, 1887-ki gyűlésnek oly célból, hogy azt a kerületek útján az esperességekkel megvitattás végett közölje. Minden kerület viszont esperességeinek összegezett és kerületi végzésével megbővített véleményét 1888. augusztus 15-ig küldje be és terjessze a zsinati bizottság elnökéhez, ki e véleményeket a szűkebb zsinati bizottság által feldolgoztassa és a kész munkát a teljes bizottság s utóbb az 1888-ki egyetemes gyűlés elé terjessze.

3) A kész munka bemutatása után intézkedés teendő a zsinat kérvényezése és összehívása iránt.

Reméljük, hogy reális munkásság mellett, a múlt sajnos halogatási és agyonhallgatási rendszerébe nem történend visszaesés oly ügyben, mely sokkal égetőbb, mintsem hogy önlealázás nélkül, további halasztást is eltűrhetne.

Láng Adolf.

Protestáns huzavona.

Nagyon bölcsen eszelték ki a „magyar protestáns tudományos irodalmi társulat“ érdekében mult év december 28-án értekezletre gyűlt férfiak, hogy mindaddig, míg alapszabálytervezettel nem lépnek a nyilvánosság elé: egyházi lapjaink ez ügyről hallgassanak.

Bajos is az olyan ügyhez szólani, melyet egészében és részleteiben nem ismerünk s melynek világos képét nem bírjuk.

Ámde a következmény megmutatta ez okos megállapodás hiú voltát.

Ne adj Isten, hogy az újságíró ily kövér falatot elszalaszson! — Mennyit lehet itt pro et contra írni, „verni a levegőget?“ Mennyi kifogásolni való akad? Mily szép tanácsokat lehet osztogatni? Egy szóval a cikkek és cikkecskéék áradatának bő forrása megnyílt: fogjunk a merítéshez, nehogy valaki megelőzzön.

Mi a megállapodás szerint eddig hallgattunk s hallgattunk volna továbbra is mindaddig, míg az önfegyelmzés kötelességéből kifolyólag az értekezletileg megjelölt tény szólásra fel nem jogosít. — S ha most szólunk, nem akarunk most sem az ügy érdemét illetőleg nyilatkozni, hanem inkább az itt-ott megírtakra általában elmondani szerény véleményünket.

A „két kéz“ az egyesülésnek jelképe s bárhol használtatott, csakis ily jelentőséggel bírt. Hogy a felekezeteknek, akár kettőnek, akár háromnak unióját jelentse, ezt sem a mozgalom megindító nem akarhatták; de ily magyarázatra mi sem gondolhatunk. — Hagytuk ezt a mozgalom külső és belső ellenségeinek, kik viszonyaink között még a boldogult „protestans egylettel“ kapcsolatba hozva rajta lesznek, hogy a két kez szétrángassák. — Történelmileg szétválasztva, még most is távol állanak egymástól a protestans felekezetek, sőt egyes a vallásra s egyházra nézve meglehetősen idegen kérdések betolakodása következtében, talán még távolabb, mint valaha. — Mit a történelem s élet szétválasztott, hagyjuk a történelmi életre: ha jónak látja az

egyháznak ura, mi együvé való, majd egyesíti azt!

Szűkebb körben, magunk között gyakran volt róla szó: mily szükséges volna a theologiai tudományos munkát nálunk is megkezdeni? — Gondolkoztunk, tervezgettünk; de bizony a tervezgetésen túl nem emelkedhettünk, helyben tartott, földhöz nyugzótt gyöngeségünk érzete. — Most valahára a protestans tudományos erők egyesülésének órája ütött, a siker édes reménye biztatólag int felénk. Kéz kezet fogott. — Áldás reá, a ki nyujtotta; áldás reá, a ki örömmel megragadta s szívéből kiáradó melegséggel tartja. — Mindenünknek meg van saját nézete, legyen is! — De a hitben lesz erőnk is az önmegtágadásra, hogy egyéni nézetünket alárendeljük a közös, a szent ügynek: a protestantizmus, a hazai tudományosság érdekének.

A porszemet, mely csak magában áll,

Elfűjja egy kis szellő, egy lehellet:

De hogyha összeolvad, összenő, ha

A porszemekből szikla alakul:

A fergeteg sem ingathatja meg!

Fontoljuk ezt meg elvált magyarok.

Eleget martuk már egymást, meg is adtuk az árát! Ideje volna már új életet kezdeni: „Igyekezvén megtartani a léleknek egységét a békességnek kötele által.“

Egy alapunk vagyion, azon egy alap, melyen kívül mást senki nem vethet és ez a Jézus Krisztus és az ő szent evangelioma. — Tartsuk meg e vallást s a békesség fejedelmének vezérlete mellett küzdjük ama nemes harczt bátran, hiven, melyre elhivatattánk.

Elevenítsük fel a halottakat, kiknek nemcsak pora összevegyült az áldott haza földével, hanem még nagy részben tetteiket, műveiket s emléköket is a feledés pora fedi. — Tanuljuk meg őseinktől ismerni, szeretni drága áron vett protestáns egyházainkat; — szent hévvel lelkesülni javáért; túrni, tenni, áldozni előmentéért: de tanuljuk meg azt is, hogy pártszakadás romlásra vezet; hogy az ő ellenséggel szemben, ki jóllehet más eszközökkel, de ugyanazon hévvel s ádáz gyűlölettel küzd ma is ellentünk, vegyük fel az Istennek minden fegyverét, hogy ellene állhassunk e veszedelmes időben, és mindeneket elvégeztvén megállhassunk.

A protestáns tudomány biztosítja, szilárdítja az Úrnak kegyelméből vett alapra emelt épületet; kételyeket oszlat, nézeteket tisztáz. — Itt az ideje, hogy protestáns egyházainkban tudatos hitéletet költünk s ápoljunk.

Testvérek! Kiki azon ajándékkal, melyet vett, járuljon e nagy, e szent munkához. — Az Úr parancsol, vigyük ki hajónkat a magas tengerre, eresztük mélyre hálónkat. — A kormányos erősen tartja a kormányt, fogjuk marokra az evezőt, hogy diadalal vezessük egyházunkat a biztonság kikötőjébe.

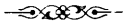
Ne kérdezzük: ki, mely theologiai irányhoz tartozik; ha szétválaszt az emberi gyöngeség, bűn: egyeítsen az Úrnak szelleme. — Ne zárjunk ki, nem zá-

runk ki senkit e nagy munkából, e nemes versenyből.

S ha van, ki a hit nevében távol tartja magát e szellemi közösségtől, szabad legyen azt Pállal figyelmeztetnem: „És ha egész hitem volna is ugyanarra, hogy a hegyeket elvinném helyekről, ha szeretet nincsen én bennem, semmi vagyok.“

„Huzavona veszszen!“

A részletekhez majd annak idején hozzászólunk.

A protestans énekköltészet múltjából.

Igazat szólni vélünk, midőn azt mondjuk, hogy a róm. kath. egyház hívei művészetet emlegetni hallva, első sorban Raphaelre, Michel-Angelora gondolnak, mint a kiknek neveihez a római egyház által képviselt vallási eszme megszüpítése nagyszerű műalkotásokkal van fűtve; emlékeznek Overbeckről, a műfestőről, a ki a közép-kornak világát minden mystikájával, lovagjaival, dalaival visszavarázsoló romantizmusba mélyen belemerülve, nemcsak a klasszicizmus alkotásait látni nem akarta, hanem őseitől, őseinek prot. vallásától is idegen érzéssel elfordult s — Rómában az egyedül fényes kath. egyház kebelébe tért; dicsérettel szólnak azután a görög-római szoborművészet megalkotóiról is: a ki azonban igen ritkán

nem mondjuk sohasem — jut eszökbe, az: Luther. — De ha ők nem, a protestansok — igenis — ráfordítják figyelmüket, s vele magára az énekköltészetre, valamint általában a szólóművészetre, mely a pálmáért versenyezni épúgy képes és hivatott, mint a képzőművészetnek egyik vagy másik ága. Az egyházi énekköltők — nem szólva ezuttal a szónokokról és zeneszerzőkről — a prot. egyház művészei par excellence, mint azon egyháznak, melynek lényege nem a külső, hanem a belső, nem a látható s kézzelfogható dolog, hanem az annak alapját képező eszme, s mely egyház épen azért Krisztust, a kinek személyelete a ker. vallási eszme tiszta és teljes foglalata — kevésbé festményeken és szobrokon, mint inkább a szívben törekszik ábrázolni, megalkotni. — A prédikáló Luther szavának építő s tette hívó hatásáról — varázserejéről — bőven szól a történelem; „musica“-ért lelkesedéséről ő maga beszélt s kortársai is szóltak s írtak; hatalmas éneke szünetlenül hangzik a prot. templomokban az éneklő híveknek szívében ma is: „Erős várunk nekünk az úr Isten.“

Luther után szép sora támadt a prot. énekszerzőknek. — A 30 éves vallásháború zajainak közepette keletkezett énekeket az ellenség erejének megtörésére irányuló vágy szülte; innen azoknak választott példaképe Dávid zoltárai. Bármely hangulatosak voltak azonban ez énekek: különösen forma tekintetében sok kívánni valót ébresztettek. S az idő hozott is szépet és jót rájuk. A verselésnek folyékony-ságot, a nyelvnek csint, a tartalomra szép köntöst adni miképen kell: az énekköltészet Opitztól tanulta meg. De nemcsak az alak változott, maga a tartal-

lom is. A változtató hatalom pedig a szív volt. — A szív érdeke, java, üdvösüksége módosította az inkább észhez szóló, hitvallásos, egyházi tantartalmú énekeket kegyességgel teljessé, épületesekké, alkalmiakká, melyek az élet különféle viszonyait a vallásosság melegével áthatották; örömről-bánatról érzéssel szóltak; vigasztaltak, intettek, Isten akaratával megegyező életre buzdítottak. — Az ilyképen másult jellemével az egyházi énekeknek szervesen összefügg még azon új tulajdonságuk is, hogy mindinkább kibontakozva az objektivitásból a subjektivizmusnak kifejezőivé lettek; mert hiszen, hol a lyrai hur peng, az epikai elemnek kevés keresni valója van.

A szívben lakozó vallás javáért változtatott egyházi énekek nagy mesteréről, az evang. egyháznak Luther után legnagyobb énekköltőjéről — Gerhardt Pálról († 1676) — 123 éneke maga beszél ékesebben, mint mi tudnánk; egyet azonban — saját Istenbe vetett hitünk s bizodalunk erősítéseül — felemlítünk s ez azon ismeretes dolog, de el nem felejtendő, hogy Gerhardt legszebb énekeit nagyobbára élete legszorongatottabb perczeiben írta. Így péld. azt az éneket: „Wach' auf mein Herz und singe“ (Ébredj fel szívem s vigadj), — a lübbeni oltár előtt térdén állva szerezte egy nyugtalan félelmetes éjszakája után. Mikor pedig a vándorbotot kezébe fogta s útrakelt, hogy elhagyja azt az országot, melynek reformátussá lett fejedelme megtiltotta a lutheránus papoknak, hogy a kálvinisták ellen prédikáljanak, s a tilalomnak nagyobb érvényt szerezendő tőlük nevök aláírását is követelte, — útközben meghálás végett betérve egy fogadóba: felesége keservesen sírt s panaszkodott az őket ért sors ellen: ekkor ő a kishitűség s kétségbeesés elleni küzdelme pillanataiban megalkotta szép énekét: „Befiehl du deine Wege“ (Bizzad minden utadat). — Nem célunk a hasonló szellemben fogantatott „Wer nur den lieben Gott lässt walten“ (Neumark), vagy a „Meinen Jesum lass' ich nicht“ (Keymann) ének szerzőiről, a gubeni polgármesterről s 110 ének mesteréről (Franck Jánosról) szólnunk, csak még valamit röviden a 18 századra vonatkozólag.

A mult század első felében az énekszerzéssel pietisták s orthodoxok egyaránt foglalkoztak. Egyszerű szavak, de szívhez szóló hang jellemzi a pietizmust, már t. i. a régi pietizmust, a Spener iskoláját, melynek ékessége Freylinghausen Anasztazius volt (Francke sógora s a hallei árvaház igazgatója, ki nevééről nevezett énekeskönyvet is kiadott); — a pietizmus újabb iskolájában, — a nem többé kegyesek, de kegyeskedők között, meg nem találjuk többé a természetességet, kegyességet, egyszerűséget és eredetiséget. — Az orthodox irány — énekszerzés dolgában — a pietizmus hatása alatt állott, úgy hogy péld. Schmolck Benjamin 1000, vagy Francke Salamon 300 énekében Spener szelleme szólal meg. — A közbül álló, vagyis a pietistákat az orthodoxokkal kibékíteni igyekvő irány — Buddeus, Walch, Baumgarten, Mosheim tudós theologusok s az énekköltő Rothe András — iskolája nem felelt volna meg közvetítő

feladatának, — ha az énekszerzés mezejét parlagon heverni hagyta volna.

A 18. század második felében, — a felvilágosodás idejében — az énekeskönyvek ügyében nagy mozgalom keletkezett, melynek célja volt az éneken változtatni — formailag, mint a hirdetés szólott, azonban a tartalom is belevonatott. Az újítás megindítói: Klopstock, Cramer és Schlegel valának. Lelkesedésök azonban — tekintélyes német theologusok véleménye szerint is — az egész énekgyűnek kárát okozta akkoriban, mert a kikerült új énekek erkölcsről, természetéről bőven szólnak minden frissesség, melegség, bennsőség s népiesség nélkül azonban, de annál több abstractióval, pathosszal s tanítói meg nem ható tonusban. — S ha ehhez hozzáveszszük még, hogy az új énekeskönyveket mindenfelé erőszakolták a népre, nem fogjuk kárhozatni Herdert és Schubertet, kik a fentebbi üdvtelen eljárás ellen állást foglaltak. S ha felszólalásuknak nem is lett azonnal fényes eredménye, hatása még sem veszett el. Bizonyítják ezt például Gellert s mások énekei, melyekben az egyházi énekköltészet hamisítatlan, szép nyelve megzendül újra, s a vallásos énekek két főeleme, alkotó része méltó helyét elfoglalja újra: a hit és a kegyesség, melyek által emelkedünk föl az égbe, s hozzuk le az eget a földre.

Krupec István.

Divatos orgonisták.

Az orgona az evangélikus templomokban igen előkelő helyet foglal el, s a templomi éneklésnél nagy szerepet játszik. A midőn az orgona megszólal, elnémul minden ajk, elenyészik minden zsvaj; s ha a kántor megkezdí az éneket, vele és az orgonával énekel az egész gyülekezet. A lélek az égbe szálló hangok által mintegy fölébresztetik zsiibaszító álmából, a melybe az élet gondjai, küzdelmei ringatták; az elfásult szív felmelegszik s alkalmasabb lesz az íge befogadására, készségesebb az Isten imadására.

Egyházunkban az orgona és az ének vezetése kántorokra, más néven orgonistákra van bízva. Ez a hivatal nem csak nálunk, de a testvér keresztény gyülekezeteknél is, a legrégibb időtől fogva a tanító állással van egybekötve. Ezért van, hogy felekezeti tanítóképző intézeteinkben kiváló gondot fordítanak az egyházi ének- és zenetanításra; ezért van, hogy minden jóra való felekezetünkbeli tanítónak legfőbb törekvése jó kántorra is kiképezni magát, mivel a legjövendelmzőbb tanító állomások kántorsággal vannak egybekötve.

A római kath. egyházban nem ragaszkodnak szorosán ahhoz, hogy az orgonista okleveles tanító, vagyis erre a hivatalra készült és képesített egyén legyen. Náluk legjobb oklevél a szép hang, jó tudó és ügyes ujjak. S mivel náluk nem csak orgonistákra, de soló énekesekre, hegedű művészekre s trombitásokra is szükség van, azért szivesen látják ők az orgonánál a kikopott tenoristákát, bűnbánó

primadonnákat, bandájával összeveszett cigányprimást stb. A hívők serege aztán ünnepek és vasárnapokon, istenről megfélekedezve, ezek énekében és játékában gyönyörködik. Az ilyen istentisztelet nem lehet a mi eszményképünk, mindamellett azt tapasztaljuk itt is, hogy nincs semmi a nap alatt, a mi utánzókra nem találna. Bizony találkoztak már evang. egyházak is, a melyek a rómaiak ezen dicsőségét megirigyelték, az egyházi törvényt félretéve, a régi szokásokkal nem törődve, ilyen divatos orgonistákat választanak. Hiába, divatos világot élünk: divat a ruházatban, divat a szokásokban, s ha vannak „politikai divatok“, miért ne lehetnének divatos kántorok is?

Azonban látogassunk el egy olyan templomba, a hol ilyen kántor ül az orgonánál. Épen énekel: hangja gyönyörű; orgonálni kezd: játéka művészi, de azért se énekelni se orgonálni nem tud. Hangjával bukfenceket hány a levegőben, ujjai őriletes boszorkánytánczot lejtének a billentyűkön — s az ájtatos gyülekezet némán hallgatja és bámúl. Megbámulja egyszer kétszer, aztán a jobb énekesek utána próbálnak énekelni, de ha nem megy, nehéz szívvel távoznak azon helyről, a hol megnyugvást kerestek. No de furcsa kívánság is az a hívektől, a művész játékát énekükkel akarni kíséreni, azt nem adják ingyen, ahhoz tanulás, hosszú gyakorlat szükséges. Az öreg kántor uram csak olyan közönséges ember volt, mint mi mindnyájan, avval lehetett vele énekelni; de ez? nem érdemelné meg a művész nevet, ha egy ködmönös atyafi iskolázatlan hangjával képes lenne játékát kíséreni. Szakasztott ilyenek a temetések is, a kántor néhányad magával nótázik, a háznál és a sírnál egyaránt, a hívek pedig csevegnek egymás között. A kántor a szereplő, a gyülekezet a hallgató és néző közönség, még megérjük hogy divatba jön a tapsolás és a kifütyülés is, ép úgy mint az a színházakban szokás.

Krisztus urunk, a mint ker. János követéinek válaszol, e szavakkal fordult hozzájuk: „de mit látni mentetek volt ki a pusztába? Avagy finom ruhába öltözött embert-e? A kik finom ruhát viselnek, a királyok palotáiban laknak.“ Ezen szavakkal illik nekünk fordulnunk azon gyülekezetekhez, a melyek a római egyház utánzására adták magokat: „de mit akartok ti hallani a templomban? Avagy művészi játékot, fulgyönyörködtető éneket? A ki ilyet akar hallani, az menjen a színházba.“ A templomi éneknek oly egyszerűnek kell lennie, hogy azt egy két hallásra minden egyes elsajátíthassa magának, a templomi éneklésből nem szabad kizárni senkit. Épen azért legszebb templomi éneklés az, a hol száz meg száz buzgó éneke kíséri az orgona egyszerű hangjait.

Ne erőszakoljuk templomainkba a művészi zenét, a négyhangú éneket; ezt a napszámos, a szolga ember soha sem fogja megtanulni vagy megérteni; azok a néhányan pedig, a kik ilyenben gyönyörűséget találnak, lépjenek be valamely dalegyesületbe, menjenek színházba vagy koncertbe. Ne kívánják azonban, hogy néhányoknak kedvéért az általános éneklés ki-

szorítassék templomainkból, mert kiszorítjuk vele az éneklőket is.

És még egy ok van, a miért én ellene vagyok annak, hogy organistától mást ne követeljünk csak zenei képességet. A mi tanítóképzőink, a mint már egyszer kiemelttem is, organistaképzők is: ott van minden tanítónak az oklevelében, hogy kántorságra is képesnek ítéltetett. Ha mi most a legjobb kántori állásokat holmi „zeneművészekkel“ fogjuk betölteni, s a kántortanítókat mellőzzük, akkor jobb tanítóink mind átmennek az államhoz. Az ilyen „zeneművészek“ különben csak akkor adják rá fejüket a kántorságra, ha másképp nem tudnak boldogulni. Ne engedjük, hogy a mi templomaink holmi félreismert zeneművészek asilumai legyenek.

BELFÖLD.

Veszprém, 1887. január 21-én. — Nagytiszteletű Szerkesztő úr! Engedje meg nagytiszteletűségem, hogy becses lapjában helyet kérjek azon közleménynek, mely a veszprémi evang. gyülekezetben előfordult mozgalmakat, s ezen mozgalmakban azt lesz hivatva feltüntetni, hogy e kisdéd protestáns szigeten itt a katolicizmus hatalmas hullámokat verő tengere közepette a hitélet fája szép koronát hajt s kellemes gyümölcsöket terem.

Kevés évvel ezelőtt úgy ismerte egyházkerületünk ezen gyülekezetet, mint haldokló beteget, kinek napjai meg vannak számlálva, mert a hitbéli közöny s azon körülmény, hogy ezen positio csak első gradus volt a parnassusra törekvők előtt, hol az iskola porát magukról leverhették, s rövid idő múlva tovább siettek, hogy a megélhetés aggasztó gondjai mellett az egyház roncsolt hajójának kormányzását egymás, talán ismét ujoncz, gyakorlatlan s az akadályoktól visszariadó kezdő vállaira helyezték, ki a gondok közt, látva a hajót fenyegető veszélyt, sem lelkesedni, sem pedig elkesíteni nem képes.

Ilyen körülmények között azon lehet csodálkozni, hogy a protestáns egyházi élet fájának koronája mellett törzse és gyökere is áldozatul nem esett.

Hogy ezen szomorú s a prot. egyház egyetemre nézve fájdalmas eset be nem következett, az Isten atyai gondviselésén kívül az áldásos gyámintézet áldozatkész szeretete mellett egy-két olyan családfőnek köszönhető, kik a prot. szellemet már a szülői házban megtanulták úgy tekinteni, mint lelkük éltető szellemét s kiegészítő részét, mely szellemtől vezetettve akkor tanúsítottak legnagyobb hiterőt és buzgóságot, mikor az egyház süllyedő hajóját már-már elborították a hitközöny puszító hullámai.

Nehéz feladat várt a kevésszámú, de azt lelkesedéstől áthatott keblű apostolaira az egyháznak, mert az újabb népnevelési törvény életbe lépte után tanító hiányában az egyház nem volt képes gyermekei prot. szellemenben leendő neveltetéséről gondoskodni, s kénytelen volt azokat idegen, s a prot. szellemet nem ismerő emlékün felneveltetni.

A hitélet kialvófélben levő tüzeinek első fellobbanása az újabb időben akkor történt, midőn a gyülekezet vezérei belátva a gyakori lelkészváltozásokból az egyház lételetét fenyegető veszélyt, a lelkészi fizetést 342 frtról 600 frtra

emelték fel, s így lehetővé tették, hogy egyházkerületünknek ezen egyik legfontosabb positióján szerény igényű családos ember is képes legyen hosszabb időt eltölteni.

Ezen szép s a gyülekezet anyagi erejét nagyon is igénybe vevő cselekedet után a mint megtalálták a keresők saját keblükben Treger Dániel és Komjáthy Lajos urakban azon férfiakat, kik úgyszólván a semmiből teremtették elő a gyülekezet kiadásaira szükséges összeget, úgy boldog emlékü Eösze Dezsőben is megtalálták az életnek azon igaz savát, ki hivatva volt e gyülekezetben a vallásos buzgóság kovászatát erjedésbe hozni; de bár fénylett is az ő hitvilága, s melegített is az ő lelkéből kisugárzott vallásos ihlettség tüze; a megkezdett apostoli munkát félben kellett hagynia, mert a betegség férgé, mely élte fájának gyökerét a legszebb korban támadta meg, felemésztette a test erejét, míg végre rövid három esztendei áldásos működés után elköltözött a küzdelem teréről árvaságot, s mély gyászt hagyván maga után a gyülekezet kebelében.

Itt állott ismét e sokféle képen sujtott gyülekezet elhagyottan, s méltán sohajthatott fel bánatos szívvel így szólván a kesergő prófétával: „Tekintsétek meg és lássátok, ha vagyon-e olyan bánat, mint az én bánatom, mely rajtam esék, mert keserűséggel illett engem az úr az ő haragjának napján.“ — Ehez járult még azon körülmény, hogy a királyi tanfelügyelő a gyülekezetet egy a törvénynek megfelelő iskola építésére kötelezte, mely kötelezettségnek megfelelően is inkább kénytelen volt eleget tenni, mivel az iskola eddig a különben is szűk lelkészi lakás egyik homályos szobájában volt elhelyezve.

Az iskolaépítési előmunkálatok, minthogy a kir. tanfelügyelő úr az építés határidejét egy iskolai évvel meghosszabbítani kegyes volt; az 1883-ik év őszén és telén megtétettek, s mikor a gyülekezet számot vetvén anyagi erejével, biztosítva volt, hogy a nehéz föladat megoldását képes lesz eszközölni, az építéshez 1884-ben hozzáfogott, melyet ugyanazon év augusztusában be is fejezett, átadván az új tantermet rendeltetésének.

Ezen nagy munkájában hathatósan segítette a gyülekezetet saját áldozatkészségén kívül a veszprémi takarékpénztár, s az egyetemes gyámintézet. Nagy volt ezen munka egy kisdéd gyülekezetnek, és bár el is fáradt, még sem pihenhetett, ha azt nem akarta, hogy rossz karban levő bérházai, mint a csekély összegre menő tagsági díjakon kívül egyedüli jövedelem forrásai, el ne pusztuljanak, s az idő viszontagságai által megrongált templomában tetemesebb kár ne érje. Hozzá fogott tehát még 1884. őszén s 1885. nyarán egyházi épületeinek és bérházainak gyökeres tatarozásához, mely célra közel 750 frtot áldozott.

A nyugalom órája azonban még most sem ütött e kis lelkes sereg számára, mert a templom belső felszerelése a burkolattól az oltárképig oly szánalomra méltó állapotban volt, hogy annak újjal leendő pótlását, esetleg kijavítását továbbra elodázni egyház és vallásunk elleni bűn lett volna. Ezen meggyőződés benyomása alatt gyülekezetünk buzgó felügyelője Dukovics Sámuel gyűjtő ívet bocsátott ki a templom burkolatának megújítása céljából, mely célra a gyülekezet tagjai között az ide mellékelt gyűjtőív tanúsága szerint 112 frt gyűlt össze.

Szép összeg, mely fényes világlatban tünteti elő azon hitbéli buzgóságot, mely ezen 56 fizető tagból álló gyüle-

kezetnek minden tagját lelkesítette; ámde mi volt ez oly nagy szükséglettel szemben. Nagy volt az aggodalom, hogy ezen szép terv a kezdet stádiumában fog maradni, de itt újból bebizonyodott: „Hogy isten dicsőséges hatalma a gyengékben dicsőített meg“, mert az isteni gondviselés oly lelkes apostolokat vezérelt a város kebelébe s támasztott a távolban is, kik midőn értesültek a gyülekezet helyzete és példányszerű hitbuzgalmáról, hathatós támogatásukkal lehetővé tették a gyülekezetnek azt, a mit saját erejéből talán csak évek múlva s akkor sem lett volna képes oly ékesen teljesíteni.

Ezek között első helyet érdemel Tek. Kéler Napoleon budapesti építész úr mellett, ki nemcsak bölcös tanácsával volt segítségünkre, hanem e mellett pénz és anyagi segítséget is nyújtott a gyülekezetnek, a mennyiben templomunkat kimeszeltette, a burkolathoz szükséges cement kötőanyagot ingyen szolgáltatva s a költségekhez is 15 frttal járult; a budapesti Bartusek és Horváth műcement-gyáros czég, mely templomunkat a raktári áron alúl jóval kevesebért kirakatta cement-lapokkal 110 □métert 194 frtért, továbbá Zellerin Mátyás budapesti nagyiparos, ki a fent nevezett urak által felbuzdítatva a tatarozás költségeire 30 frtot küldött, úgy szinte Nagy György szil-sárkányi földbirtokos úr is, ki keresztlő edényre 25 frtot ajándékozott; Tek. Kopácsy Árpád m. főpénztárnok úr 10 frtot, ngos. dr. Matkovich Tivadar országgyűl. képviselő úr a barátai közt eszközölt gyűjtés eredményeként 10 frtot; a veszprémi izr. hitközség néhány tagja 11 frt.

A burkolat elkészült, a padok alaposan kijavítottak 55 frtért, az orgona új czinsíppokkal és új billentyűzettel látottat el s javítottatott ki 80 frt költséggel.

Egy magát megnevezni nem akaró ref. úrnő pedig egy értékes, arannyal gazdagon hímzett úrvacsoratarakót s két díszes úrvacsorai kendőt ajándékozott.

Hálatelt szívvel vonult be a gyülekezet advent 4-dik vasárnapján a templomba, hogy magasztalja az urat atyai kegyelmeért.

Jóllehet még az idő és a molyok által össze-vissza lyukgatott oltárképünk s oltári szent edényeink újabb áldozatot igényelnek a gyülekezet tagjaitól, nyugodt s örvendező lélekkel zártuk be az 1886-ik évet, számot adván sáfárkodásinkról.

Az 1886-ik évben született a veszprémi evang. anya-gyülekezet terén 16 gyermek és pedig 12 fiu, 4 leány, törvénytelen 2 fiu, halva született 1 fiu. Meghalt 17 egyén, és pedig 12 férfi és 5 nő. Házasság kötött egy pár, az is vegyes. Confirmáltatott 7 gyermek, 4 fiu és 3 leány. Úrvacsorában részesült 151 egyén.

A gyülekezet évi kiadása volt . . . 1536 frt 28 kr.

Bevétele volt az önmagától kölcsönvett 110 frt 60 krral együtt . . . 1541 frt 87 kr.

A pénztárban maradt . . . 5 frt 59 kr.

A gyülekezet jóltevői közt hálával emlékezünk meg a veszprémi Takarékpénztárról, mely tanítói alapra 1886-ban is 25 frtot ajándékozott, a kerületi gyámintézettről, mely az államsegélyből tanítói alapra kamat nélküli kölcsönkép 100 frt adott, a gyülekezet segélyezésére pedig 40 frtot ajándékozott, továbbá a községi gyámintézettről, mely a gyülekezetnek a tanítói alapra 3 frtot küldött. Ha visszatekintünk a lefolyt évek munkájára, bár számra nézve

fogyunk is, miután gyülekezetünkben mindössze három pártiszta házas van, a mi nem csekély aggodalmat kelt szívünkben: mégis nyugodt szívvel tekintünk a jövőbe azon édes reményben, hogy a protestans testvérek látva e kised seregnek a felvilágosodás és a lelkiismeret szabadsága érdekében folytatott nemes harczát, a jövőben sem hagynak magunkra, hanem fokozódott érdeklődésük és hatványozott segítségökkel lehetővé teszik nekünk, hogy a protestans egyházat a katholicizmusnak ezen hatalmas metropolisában továbbra is méltóan representálhassuk.

Veszprém 1887., január 21-én.

KÜLFÖLD.

Németország. — Statisztikai közlemények 1885-ről a porosz Landeskirchéből. Tisztán evang. házasságokból született 457,334, — vegyes házasságokból 48,179 gyermek. — Törvénytelen gyermek született evang. anyáktól 52,714. — Ha a vegyes házasságokból született gyermekek felét evang. vallásuaknak vesszük, született összesen 534,137 gyermek. Ezek közül megkereszteltetett 501,430, megkeresztelen maradt 32,707 gyermek, részint mert keresztséget nem értek, nagyobbbrészt pedig azért, mert sok helyütt a német műveltség a keresztséget mellőzendőnek tartja.

Így megkeresztelnek Stettinben 90,38%-it, Berlinben 85,04%-it, Magdeburgban csak 79,71%-it.

A törvénytelen születések tetek 1885-ben 9%-et; tíz évvel ezelőtt 1%-tel kevesebb volt.

Házasság kötöttetett 1885-ben 127,027, ezek közül vegyes vallásu 15,296.

Egyházi szertartás mellett eltemtetett 238,282.

Az úri szent vacsorával éltek 5,631,957-en.

Papi ordináció volt 230, új papi állomás szerveztett 19 helyen.

Papválasztás volt 612. — Áttértek hozzánk 2588-an, tőlünk 1157-en. — Az áttértek túlnyomó része katolikus volt, zsidó volt 163, az evang. vallásból a zsidó hitre áttértek 3-an.

Február 2-án Berlinben nevezetes egyházi gyűlés lesz. A positiv Unió emberei úgy vannak meggyőződve, hogy a porosz Landeskirchének az államhozi viszonya az egyházat egészséges fejlődésében gátolja. Már mult év december havában összeült Berlinben egy kis bizottság, hogy a tanácskozás alá bocsátandó pontozatokra nézve javaslatot készítsen. A javaslat kész és a febr. 2-ki gyűlés beható tanácskozás alá fogja venni. A porosz evang. egyház egészséges fejlődésének akadályaként a következők vannak megemlítve: hogy egyházkormányzati hivatalok betöltésénél az állami hatóságoknak nemcsak beleszólási, hanem egyenesen intézkedő joguk is van, mely joggal a zsinatok csak korlátolt mérvben vannak felruházva; hogy az összminiszterium minden egyházi törvényre nézve, — azoknál is, melyek az állam közreműködését nem kívánják, a placzetumot gyakorolja, holott az állam érdeke teljesen megóva van azáltal, hogy „egyházi törvények és rendeletek csak annyiban jogerejük, a mennyiben valamely állami törvénnyel nem ellenkeznek“; hogy a porosz országgyűlésnek, daczára annak, hogy interconfessionalis jellegű, jogá-

ban áll az evang. egyház belső szervezetének minden változtatásánál törvényhozásilag beleszólni s befolyjni; hogy a theologiai tanári állomások betöltésénél nincsen meg az egyházi forumoknak az állami hatóságokkal való azon együttműködésök, melyet az egyház érdeke megkíván. — Azt mondja a javaslat: „A fejedelmi egyház-kormányzatnak áldását az evang. egyházban ezentúl sem kívánjuk nélkülözni s ezért az egyháznak az állami fenség irányában oly alakítására törekszünk, mely az egyháznak az őt megillető önállóságot biztosítja.“

A mozgalom élén Hammerstein, a „Kreuzzeitung“ főszerkesztője és Stöcker, az ismert udvari pap állanak. — A „Prot. Kirchenzeitung“ erősen opponál a terv ellen, mert az egyház szabadságát félti tőle. A positiv-unionisták szabadságot követelnek az egyház számára, a liberalisták meg erre azt mondják: a ti szabadságtok csak rabiga, melybe mindenkit verni akartok. A két tábor harca mindenestre érdekes látványt fog nyújtani.

Poroszország lengyel tartományaiban az oskolákat német tanítókkal látják el, az eddig ott működött tanítókat a rajnai és a hessen-nassau tartományokba helyezik át. — Tudja a német, mit csinál, hanem történnék az ilyen Magyarországon, volna mit hallanunk a magyar barizmusról.

Siegen egyházmegyében Westphaliában a dissidensek száma nő. 1855-ben 62,362 evangélikus mellett 987 dissidens volt. Mult év szeptember havában már 1186 volt, köztük 401 szülő, 162 confirmálatlan, 525 megkereszteletlen 14—15 éves gyermek és 98 magányos személy. Vannak utazó prédikátorok, kik helységről helysére utazgatnak és az egyesületi házakban prédikálnak, de még uri vacsorát is osztogatnak. Hogy ezen dissidensek magukat az igaz hívőknek tartják, ez természetes dolog, sőt az igazhitűség jelének tartatik köztük, templombeli uri szent vacsorában részt nem venni. — A német természethez tartozik, hogy ha valahol hárman vannak, azok legalább is kétféle egyesületet képezzenek.

Franciaország. — Franciaországban az utolsó évtizedben a korcsmák száma 80,000 új korcsmával szaporodott. — Van az egész országban 422,000 korcsma. Az északi részek némelyikében 10 férfi-lakosra egy korcsma jut.

A francia népiskolák számára Pierre Laloi írt „erkölcs- és polgári kötelességtan“-ban igen harcias hangulat uralkodik. Az utolsó olvasmány címe: „Az utolsó ágyúlövések.“ — Ebben többek közt ilyenek is olvashatók: „Az oly ellenségek, kik a capitulatio előtti utolsó percet még arra használják fel, hogy Páris alvó asszonyai és gyermekeire gránát-záport bocsássanak, örök gyűlöletünkre érdemesek.“ A polgári kötelesség kátéja pedig ezen paragraphussal végződik: „A köztársaság jövője ti rajtatok nyugszik. Ha közületek mindegyik egyszer kötelességét teljesíti, akkor a köztársaság erős lesz, elég erős, hogy minket boldoggá tegyen s majdan visszaadja elveszett testvéreinket, Elszász és Lotharingia fiait.“ — Úgy látszik, Bismarck nem híjába fél a revanchetól.

A spanyol episcopatus Olaszország antiklerikális mozgalmi ellen egy óvástételt bocsátott nyilvánosságra, melyben szent Péter patrimoniumát Olaszországtól visszakövetelik.

A jeruzsálem-egyesület a mult évben bevett 20,000 márkát. A bevétel elenyészőleg csekély a szükséglethez

mérve. A bet-djala gyülekezet 35 családból áll, mely a legerőszakosabb elnyomatások daczára az evangéliomhoz híu maradt. Schneller lelkes, az egyesület buzgó misszionáriusa, annyit gyűjtött, hogy az új ház imatermét be lehetett szentelni, de a többi helyiségek berendezésére még nem futja. A bethlehemi evang. templom építésére 15,000 márka gyűlt össze, de legalább 100,000 márka kell ahhoz, hogy az építést megkezdeni lehessen. A mozlim fanatismusa nőttön nő. A szultán egy rendelete már is tiltja új evang. templomok és iskolák építését. Mult évben megtörtént, hogy egy, évekkal ezelőtt a keresztyén vallásra áttért, egy keresztyén nővel házasságra lépett mohammedanus, kinek már családja is van, egyszerre csak elfogatott, mint mohammedanus besoroztatott és távoli vidékre helyeztetett, Mesopotamiába vagy Arabiába, hol vagy meghalni, vagy az izlamra visszatérni fog.

Róma. — Tartós deszkák. Rómában a Maria-Maggiore-templom ereklyekamrájában a „szent jászol“ őriztetik, melyben „az Idvezítő a bethlehemi istállóban feküdt.“ Pompás, kristálytól körülzárt ereklyetartóban mutogatják az öt darab deszkácskát, mely a világ teremtőjének egykoron nyugvóhelye volt. Mindig karácsony estéjén ünnepléys körmenettel a főoltárra helyzetetik s közszemlére kitézetik.

Amerikai dolgok. Az egyesült államok nagy városaiban a nyári évad alatt, míg a jobbmódu családok kéjutazásokon vannak, a templomok néhány hónapra egyszerűen bezáratnak. Itt ugyan „az evangéliom“ nem prédikáltatik a szegényeknek. Sajátságos eset az is, hogy midőn legújában egy new-yorki üzletház hirdetés útján építkezésekre helyet keresett, néhány nap alatt hét templomot ajánlottak neki megvételül. Oly evang. egyházak tulajdonai voltak, melyek előbb szegényebb városrészekben bírtak templomokkal, — azonban később abban a reményben, hogy számuk szaporodni fog, előkelőbb városrészekben építették templomaikat. Ha e remények nem teljesülnek, amerikai szokás szerint a templomokat áruba bocsátják.

VEGYESEK.

— **Luther-társaság.** Már a mult évben is többször tettem s most ujlag figyelmeztetem a Luther-társaság tisztelt tagjait: Sziveskedjenek tagdíjaikat nem reám címezve Pozsonyba, hanem tek. Jakobei József társulati pénztáros úrnak Budapestre (Deák Ferencz-tér 2. szám) megküldeni. — E figyelmeztetés meg nem tartása sok irka-firkát és időpazarlást okoz. — Felesleges munkához sem időnk, sem kedvünk! Minthogy pedig a lapban csak azon fizetők nevei közöltetnek, kik a pénztáros úr által adatnak át, a hozzánk beküldött illetékek nyilvános nyugtázása a pénztárba való szállításuk után történhetik, mi ismét költségkimelésből akkora hagyatik, ha nagyobb összegre emelkedik, vagy több illeték ideküldése nem várható. Szerkesztő.

— **Helyreigazítás.** Lapunk mult száma „vadházasságok“ cz. cikkébe egy értelemzavaró hiba csúszott be — a mennyiben ott ép az ellenkezője áll annak — a mit a cikk írója kifejezni akart. Ugyanis a kérdéses helyen az áll: „... meg kellene az egész társadalomnak mozdulnia, a mire pedig ez idő szerint legalább a mi magyar társadalomunkat — képesnek tartjuk.“ Holott írónak épen az ellenkező a meggyőződése, a mely szerint a magyar társadalmat ilyen megmozdulásra „képesnek nem tartjuk.“ Farkas G.

— **A magyarhoni ág. hitv. evang. gyámintézet küldöttsége,** Zelenka Pál egyetemes egyházi elnök és Terray Gyula gömöri főesperes személyében, Szentiványi Arpád gömöri esp. felügyelő közbejött, s halaszthatatlan teendője miatt a küldöttségben részt nem vehetett, folyó hó 24-én tisztelgett báró Radvánszky Béla főispán úr ő méltóságánál Kazán, hogy világi elnökké történt megválasztását tudassa, s hivatala elfoglalására felkérje. A küldöttség lekötelező szíveséggel rogadtatott ő méltósága, s családja részéről. Megválasztását köszönettel vette tudomásul s hivatalát elfoglalta.

— **Házassági biráskodás tárgyában** a budai gyülekezet január 23-iki dr. Hunfalvy János felügyelő úr elnöklete alatt tartott közgyűlésén Sztelho Kornél jegyző és a házasságügyben kiadott munkájával tekintélyre emelkedett fővárosi ügyvéd indítványára elhatározta, hogy a felsőbb egyházi hatóságok útján felterjesztés intéztessek a kormányhoz, melyben ez felkéréssek a házassági ügyekben való biráskodásnak a felekezetek egyenjogúságának megfelelő módon való mielőbbi rendezésére. E felszólalásra az adott okot, hogy a múlt évben a gyülekezet több tagja az elválnak könnyebb kieszközölhetése végett unitárius válásra tért. Valóban kívánatos tenni valamit, hogy a házassági biráskodás körül hazánkban létező zavarnak vége vessék. Maholnap sem a pap nem fogja tudni, mit tanácsoljon a híveknek, sem az ügyvéd, hol és hogy kezdje a pert.

— **A besztercebányai evang. dal- és zene-egylet,** melyet Adami Rezső az egyház konzervatoriumot végzett kitünő organistája a múlt évben evang. egyháztagokból szervezett, e hó 15-én fényesen sikerült hangversenyt rendezett, mely élvezetes estét nyújtott a szép számú közönségnek. A műsor pontjai közül négy tétel, mint Adami Rezsőnek részint zenére, részint dalkarra írt saját szerzeménye szerepelt, melyek kiválóan megnyerték a hallgatók tetszését. Az egyletnek nem sokára megalakulása után rendezett hangversenye az egyház új orgona-alapjára 391 frt tiszta bevétel eredményezett. — Jelen hangverseny anyagi eredménye 330 frt. Felülfizettek: Stádler Tófor 9, Hüttneré a., Májovszky Vilmos, Scholcz Rezső 5, Csipkay Károly 4, Tulinszky Emil, Valther András, nagyt. Raab Károly 2, Hulley S., Barna J., Bánik G., Drexler F., Strompó A., Szigethy V., Dillenberger L. E., Dobák Gy., Krompecher Gy., Dragonszky J., Rakovszky B., Junker A. urak 1 frttal s egy utazó 50 krral. Fogadják a jókedvű adakozók ez úton is a szíves köszönetet. Az egylet pedig fellelkesülve az eddigi sikeres eredménytől, már is előkészületeket tesz egy új, ugyancsak az orgona-alapjára rendezendő hangversenyhez: így köti össze a kellemest a haszonnal. Isten segitse e kettős cél sikerére. V.

— **A nyiregyházi egyházban** 1886-ban született 738 gy. és pedig 385 f. és 353 l.; legtöbb született októberben, legkevesebb júniusban, törvénytelen 59, iker 11 pár, halva 20 gy.; meghalt 580 egyén és pedig 313 f., 267 nő, legtöbb decemberben, legkevesebb júniusban; a legöregebb halott 88 éves volt; egybekelt 162 pár, tiszta 134, vegyes 28; halál által 115, törvény által 1 pár választott el; szaporodás 46 pár; úrvacsorával élt 8619 egyén és pedig 3279 fi és 5340 nő; 427-el több mint 1885-ben; konfirmáltatott 121 gy. és pedig 72 magyar, 49 tót; iskolába járt 1343 evang., 33 evang. ref., 25 r.-kath., 24 g.-kath., 20 zsidó. A városban 13 tanító tanított 821; a tanyákon 10 tanító 831 gyermeket, nem járt 151 tanköteles. Gyámintézeti célokra gyűjtött 104 frt 64 kr., melyhez az iskolák 50 frttal járultak.

— **A modori német gyülekezet** a múlt évben elvesztette érdeműs felügyelőjét Maier János urat, helye üresedésben maradt. A presbyterium elnökévé Müllner Mihály választott. Ezen 453 lélekből álló gyülekezetben született 4 f., 6 l. = 10 gy.; konfirmáltatott 5 f., 6 l. = 11 gy.; eskettetett 5 pár; temettetett 3 gyermek, 17 felnőtt, összesen 20. — Az egyháznak be-

vétele volt 1379 frt 20 kr. Kegyes adományokból begyűlt 125 frt 30 kr. és 5³, akó bor. Az elemi iskolát látogatta 39 fiú és 34 l. = 73 gy. Az ismétlő iskolába 6 tanuló jár. Iskolai könyvtára 381 kötetből áll.

— **A lajosfalvi gyülekezetben** született 182 gyermek, meghalt 108 egyén, a szaporodás tehát 47 lélek. Egybekelt 49 pár, konfirmáltatott 85 gyermek, úrvacsorában részesült 1600 egyén.

— **A ráros-keresztúri** 1300 lelket számláló gyülekezetben született 53 fiú, 59 leány = 112 gyermek; meghalt 63 f., 54 n. = 117 lélek; eskettetett 14 tiszta, 3 vegyes = 17 pár; konfirmáltatott németül 6 f., 6 l. = 12 gy., magyarul 9 f., 8 l. = 17 gy., összesen 29 gy. — Bevétel 3563 frt 79 kr., kiadás 3304 frt 71 kr., maradék 259 frt 08 kr. Egyenes adót fizetett 81 frt 03 krt, egyenértékű adót 17 frt 80 krt, orsz. tanítói nyugdíjra 24 frtot. összes. 122 frt 83 krt.

— **Zuranyban** a värhenyjárvány miatt mult évi november hó 10-én az iskolák hatósági rendeletre bezárattak; és csak f. é. január 25-én vette ismét kezdetét a tanítás. A värhenynek áldozatul esett 4 iskolásfiú és 3 iskolásleány. Ezenkívül 7 kisebb koru fi- és leánygyermek halt el a járványban.

— **Országos tanítói nyugdíjalap.** A múltban több eset fordulván elő, hogy az orsz. tanítói nyugdíjalapra felvett tanítók közül némelyeken végrehajtás utján sem lehetett megvenni a hátralékban maradt nyugdíjilletéket, az adóhivatalok az ilyen illetékek törlesztését javasolták az illetékes felsőbb helyen. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ezen ügyben a tanfelügyelőségekhez intézett leiratában azt az elvi kijelentést tette, hogy a fentjelzett esetekben a hátralék miatt szükségessé vált végrehajtás a tanító fizetése ellen vezetendő s szükség esetén az illető iskolafentartótól kell a kérdéses összeget behajtani.

— **Földrajztanítás a gymnasiumban.** Folyó hó 21-én a közokt. miniszter elnöklete alatt tartott értekezlet a gymnasiumi földrajzoktatásra nézve megállapította, hogy a gymn. I. és II-ik osztályában a földrajz olyképen taníttassék, mint a reáliskola megfelelő osztályaiban; továbbá, hogy a VII-ik osztályban a politikai földrajz mellől a történelmi rész el fog maradni, s heti két órában csupán csak földrajz fog taníttatni; végre hogy a VIII-ik osztályban a természettani órákból 1 óra az egész éven át a cosmographia elemeinek tanítására fog fordíttatni.

— **Személyi hir.** Kernuch Ádolf sándorfalvi lelkész, a bánáti egyházmegye főjegyzője Lajosfalva községe által Torontálmegye bizottság tagjává választatott.

HIRDETÉS.

 Épen most jelent meg!

Hornyánszky Viktor könyvkiadó hivatalában Budapesten, a M. T. Akadémia épületében, hova az előfizetési pénzek stb. intézendők.

A protestans népkönyvtár

1887. évi I-ső füzet 4 iven, borítékkal.

Szerkesztik: Farkas József és Scholz Gusztáv
ref. theol. igazgató, ev. lelkész.

Kiadja: Hornyánszky Viktor.

Az első füzet tartalma:

Czélunk: Szász Károlytól. A szerkesztők szava: Farkas Józseftől és Scholz Gusztávtól. Templom, iskola és sajtó: Farkas Józseftől. Két költemény: Sántha Károlytól. A tél — Isten áldása: Scholz Gusztávól. A reformáció kezdete: Szilágyi Sándortól. Minő szörfajokat ültessünk: Molnár Istvántól. A tütésről és fűtőszerekről: Hankó Vilmos dr.-tól. Hogy szoktatta régen egy fejedelem alattvalóit a templomba járásra? Különös csudatétel. Apróságok.

12 füzet előfizetési díja 2 frt 40 kr. Egy-egy füzet 20 kr.